

RÉSUMÉ.

Responsabilité par rapport aux « Crimes de Guerre » commis pendant un conflit armé ne présentant pas un caractère international

Les conflits récents ont montré que le droit international humanitaire présente une grave lacune. En effet, lorsqu'un conflit armé n'est de toute évidence pas de nature à entraîner l'application de l'article 2 commun aux Conventions de Genève de 1949 (et de ce fait, de l'article 1(4) du Protocole), le doute règne quant à la catégorisation du conflit et donc quant à l'ensemble de règles du droit international à appliquer à ce conflit. Il faut également citer le cas où il n'apparaît pas clairement que les conditions définies à l'article 2 commun ont été rencontrées.

Les conflits du passé au Vietnam, au Liban, au Cambodge et en Afghanistan ainsi que les conflits actuels dans l'ancienne Yougoslavie illustrent bien ce problème. Contrairement à ce qui fut le cas pour le Vietnam, le Liban, le Cambodge ou l'Afghanistan, le conflit armé qui sévit dans l'ancienne Yougoslavie fait actuellement l'objet de procès pour crimes de guerre à La Haye. Pour ce qui concerne certains chefs d'accusation, notamment les violations graves des Conventions de Genève de 1949, ce sera au ministère public de prouver que l'Article 2 commun était entré en vigueur au moment où les prétendues violations graves ont été commises, ce qui peut s'avérer difficile. De plus, il n'est aucunement établi que les violations présumées des lois et coutumes de guerre peuvent être commises pendant un conflit armé ne présentant pas un caractère international. L'article n'examine la responsabilité de l'individu que sous l'angle du droit international et non sous celui du droit national. Il prend donc en considération l'article 3 commun aux Conventions de 1949 ainsi que l'effet des « accords spéciaux » conclus par les parties au conflit dans l'ancienne Yougoslavie. Le deuxième Protocole Additionnel de 1977 est également abordé mais l'article tire la conclusion que l'absence de disposition en matière de violations graves prouve que les Etats parties au Protocole n'avaient pas l'intention d'imposer de responsabilité individuelle pour les crimes de guerre commis sous le droit international en violation du Protocole.

On en arrive à la conclusion que les dispositions des Conventions de 1949 ou du Protocole I en matière de violations graves ne s'appliquent pas au conflit armé ne présentant pas un caractère international. Même si le principe était accepté, il serait relativement difficile, d'un point de vue légal, de porter des accusations contre des individus puisque les dispositions des Conventions de 1949 en matière de violations graves ne peuvent s'appliquer que si la violation est commise contre une personne protégée. Il faut que les blessés, malades, naufragés, combattants et civils soient à tout le moins d'une nationalité différente de celle du défendeur pour être considérés comme personnes protégées.

SAMENVATTING.

**Aansprakelijkheid voor de « Oorlogsmisdaden »
die tijdens een gewapend conflict worden bedreven
dat niet van internationale aard is**

Recente conflicten hebben uitgewezen dat het internationaal humanitair recht een belangrijke leemte vertoont. Is een genopend conflict duidelijk niet van aard om de toepassing uit te lokken van artikel 2 dat gemeen is aan de Conventies van Genève van 1949 (en zo ook van artikel 1(4) van het Protocol) dan twijfelt men ook aan de categorie waartoe het conflict behoort en dus ook aan het geheel van bepalingen van het international recht die op dat conflict van toepassing zijn. Er dient tevens te worden gewezen op het geval waarin niet duidelijk blijkt of de voorwaarden waarin artikel 2 voorziet, werkelijk zijn vervuld.

De conflicten die in het verleden hebben gewoed in Vietnam, Libanon, Cambodja en Afghanistan en de huidige conflicten in ex-Yoegoslavië tonen duidelijk aan waarover het feitelijk gaat. In tegenstelling met wat zich heeft voorgedaan naar aanleiding van de conflicten in Vietnam, Libanon, Cambodja en Afghanistan is het conflict dat thans in ex-Yoegoslavië aan de gang is, het voorwerp van een proces, in Den Haag, voor oorlogsmisdaden. Wat bepaalde beschuldigingen betreft, meer bepaald die welke verband houden met zeer ernstige schendingen van de Conventies van Genève van 1949, moet het Openbaar Ministerie bewijzen dat het gemeenschappelijk artikel 2 in werking was getreden op het ogenblik dat de aangeklaagde ernstige vergripen hebben plaatsgevonden, wat veel moeilijkheden kan veroorzaken. Daarenboven staat het geenszins vast dat de aangeklaagde overtredingen van de oorlogswetten en -gewoonten kunnen worden begaan tijdens een gewapend conflict dat niet van internationale aard is.

Dit artikel behandelt slechts de aansprakelijkheid van het individu vanuit het oogpunt van het **internationaal** recht en **niet** met inachtneming van het nationaal recht. Hij neemt bijgevolg het artikel 3 in aanmerking dat gemeen is aan de Conventies van 1949 alsook de uitwerking van de « speciale overeenkomsten » die door de partijen bij het conflict in ex-Yoegoslavië zijn gesloten. Het tweede Aanvullend Protocol van 1977 komt eveneens ter sprake maar de steller komt tot het besluit dat het ontbreken van bepalingen met betrekking tot ernstige schendingen bewijst dat de Staten die het Protocol hebben ondertekend niet de bedoeling hadden een individuele aansprakelijkheid vast te leggen voor de oorlogsmisdaden die, naar het internationaal recht, kunnen worden geacht ernstige schendingen van het Protocol te zijn. Zo komt men tot de conclusie dat de bepalingen van de Conventies van 1949 of van Protocol I betreffende ernstige vergripen niet van toepassing zijn op een gewapend conflict dat niet van internationale aard is. Zelfs indien het principe werd aanvaard, zou het vrij moeilijk zijn, vanuit een juridisch standpunt, klachten tegen individuen in te dienen aangezien de bepalingen van de Conventies van 1949 in verband met de ernstige vergripen slechts kunnen worden toegepast indien een beschermd persoon slachtoffer is van het vergriep. De gewonden, zieken, schipbreukelingen, strijders en burgers moeten minstens van een nationaliteit zijn die verschilt van de nationaliteit van de verweerder om te worden geacht beschermde persoon te zijn.

ZUSAMMENFASSUNG.

Verantwortlichkeit für «Kriegsverbrechen», die während eines bewaffneten Konflikts nichtinternationaler Art begangen werden

Die jüngsten Konflikte haben aufgezeigt, daß das humanitäre Völkerrecht eine große Lücke aufweist. Denn, wenn ein bewaffneter Konflikt nicht offensichtlich so geartet ist, daß er die Anwendung von Artikel 2, der den Genfer Abkommen von 1949 gemein ist, (und daher auch von Artikel 1(4) des Protokolls) nach sich zieht, dann herrscht Zweifel hinsichtlich der Kategorisierung des Konflikts und daher auch hinsichtlich des Regelkomplexes des Völkerrechts, der auf diesem Konflikt anwendbar ist. Auf den Fall, in dem nicht obentlich hervorgeht, daß die Voraussetzungen nach Artikel 2 erfüllt worden sind, muß auch hingewiesen werden.

Die Konflikte der Vergangenheit in Vietnam, Libanon, Kambodscha und Afghanistan sowie die Konflikte der Gegenwart im ehemaligen Jugoslawien veranschaulichen gerade zu dieses Problem. Anders als für Vietnam, Libanon, Kambodscha oder Afghanistan ist der zur Zeit im ehemaligen Jugoslawien herrschende Konflikt Gegenstand eines Prozesses in Den Haag wegen Kriegsverbrechen. Was einige Anklagepunkte, insbesondere die ernsthaften Verletzungen der Genfer Abkommen von 1949 anbetrifft, so obliegt es der Staatsanwaltschaft nachzuweisen, daß gemeinsamer Artikel 2 zum Zeitpunkt der angeblichen schweren Verstöße in Kraft getreten war, was viele Schwierigkeiten bereiten könnte. Darüber hinaus steht keineswegs fest, daß die vermeintlichen Verstöße gegen Kriegsgesetze und Kriegsbräuche während eines bewaffneten Konflikts nichtinternationaler Art begangen werden können.

Dieser Artikel handelt von der Verantwortlichkeit des Individuums louter unter dem Gesichtspunkt des **Völkerrechts** und nicht unter Berücksichtigung des nationalen Rechts. Er berücksichtigt daher gemeinsamen Artikel 3 der Genfer Abkommen von 1949 sowie die Auswirkung der «speziellen Vereinbarungen», die die Konfliktparteien im ehemaligen Jugoslawien geschlossen haben. Das zweite Zusatzprotokoll von 1977 wird ebenfalls erörtert, doch den Schluss, den der Autor des Artikels daraus zieht ist der, daß das Fehlen einer Bestimmung auf dem Gebiet der schweren Verstöße den Beweis liefert, daß die Staaten, die das Protokoll unterzeichnet haben, nicht die Absicht hatten, eine individuelle Verantwortlichkeit für Kriegsverbrechen festzulegen, die nach dem Völkerrecht als ernsthafte Verletzungen des Protokolls zu betrachten wären.

So kommt man zu dem Schluss, daß die Bestimmungen der Abkommen von 1949 bzw. des Protokolls I bezüglich der ernsthaften Verletzungen keine Anwendung auf bewaffnete Konflikte nichtinternationaler Art finden. Selbst wenn das Prinzip akzeptiert wäre, so würde es aus einem juristischen Standpunkt ziemlich schwierig sein, klagen gegen Individuen zu erheben, da die Bestimmungen der Abkommen von 1949 hinsichtlich schwerer Verstöße, nur dann Anwendung finden können, wenn der Verstoß gegen eine geschützte Person begangen wird. Verwundete, Kranke, Schiffsbrüchlinge, Kämpfende müssen zumindest eine andere Nationalität besitzen als die des Beklagten, um als geschützte Personen gelten zu können.

RIASSUNTO.

**Responsabilità in ordine ai « Crimini di guerra »,
commessi durante un conflitto armato
non internazionale**

I conflitti recenti hanno dimostrato che il diritto internazionale umanitario presenta una grave lacuna. In effetti, quando un conflitto armato non ha con evidenza una natura tale da determinare l'applicazione dell'articolo 2 comune delle Convenzioni di Ginevra del 1949 (e di conseguenza, dall'articolo 1 (4) del Protocollo aggiuntivo), il dubbio regna quanto alla classificazione del conflitto e dunque in relazione alle regole di diritto internazionale da applicare a tale conflitto.

Occorre ugualmente citare il caso in cui non appare con chiarezza che le condizioni definite all'articolo 2 comune sono state riconosciute.

I conflitti del passato in Vietnam, Libano, Cambogia e Afghanistan, così come i conflitti attuali nella ex-Yugoslavia illustrano bene questo problema. Contrariamente a quello che fu il caso del Vietnam, del Libano, della Cambogia e dell'Afghanistan, il conflitto armato che si svolge nella ex-Yugoslavia costituisce attualmente l'oggetto del processo per crimini di guerra a La Haye. Per ciò che concerne certi capi di accusa, specificamente le violazioni gravi alle Convenzioni di Ginevra del 1949, spetterà al ministero pubblico provare che l'articolo 2 comune era entrato in vigore nel momento in cui le pretese gravi violazioni sono state commesse, cosa che può risultare difficile.

Inoltre, non è in alcun modo stabilito che le violazioni presunte delle leggi e usi di guerra possano essere commessi durante un conflitto armato che non rivesta un carattere internazionale.

L'articolo prende in esame la responsabilità dell'individuo solo da un punto di vista del diritto internazionale e non sotto quello nazionale. Prende dunque in considerazione l'articolo 3 comune della Convenzione del 1949 come anche gli effetti degli « accordi speciali » conclusi tra le parti in conflitto nella ex-Yugoslavia. Anche il secondo Protocollo Addizionale del 1977 è preso in esame ma l'articolo trae le conclusioni che l'assenza di disposizioni in materia di violazioni gravi prova che gli Stati parti del Protocollo non avevano l'intenzione d'imporre responsabilità individuali per i crimini di guerra commessi sotto il diritto internazionale in violazione del Protocollo.

Si arriva alla conclusione che le disposizioni delle Convenzioni del 1949 o del Protocollo I in materia di violazioni gravi non si applicano ad un conflitto armato che non presenti un carattere internazionale.

Anche se il principio fosse accettato, sarebbe relativamente difficile, da un punto di vista legale, incriminare dei soggetti dal momento che le disposizioni delle Convenzioni del 1949 in materia di violazioni gravi non possono essere applicate se non quando la violazione è commessa contro una persona protetta. E' necessario che i feriti, malati, naufraghi, combattenti e civili siano quantomeno di una nazionalità differente da quella del convenuto per essere considerate persone protette.

RESUMEN.

**Responsabilidad de «crímenes de guerra»
perpetrados durante un conflicto armado
sin carácter internacional**

Los recientes conflictos han demostrado que el derecho internacional humanitario presenta graves lagunas. En efecto, cuando un conflicto armado no está con toda evidencia en condiciones de acarrear la aplicación del artículo 2 común a los Convenios de Ginebra de 1949 y, por consiguiente, al artículo 1(4) del Protocolo, es bastante difícil definir el conflicto y por ende el conjunto de normas de derecho internacional que conviene aplicarle.

También hay que mencionar el caso en el que no han aparecido con claridad las condiciones definidas en el artículo 2 común.

Los conflictos pasados en Vietnam, Líbano, Camboya y Afganistán así como los actuales en la ex-Yugoslavia están dando lugar a pleitos por crímenes de guerra en La Haya.

En cuanto a ciertos objetos de acusación, especialmente las graves violaciones a los Convenios de Ginebra de 1949, tendrá la fiscalía que demostrar que el artículo 2 común ya estaba vigente cuando se cometieron las supuestas violaciones graves, lo cual puede resultar difícil.

Además no está probado en absoluto que violaciones a leyes y costumbres de guerra se pueden cometer durante un conflicto armado sin carácter internacional.

El artículo sólo contempla la responsabilidad individual bajo el ángulo del derecho internacional y no desde el punto de vista del derecho nacional. Por consiguiente toma en consideración el artículo 3 común a los Convenios de Ginebra de 1949 así como el impacto de los «acuerdos especiales» firmados por las distintas partes de conflicto en la ex-Yugoslavia. También se enfoca el segundo Protocolo adicional de 1977 pero la ausencia de disposición en materia de violaciones graves demuestra que los Estados firmantes del Protocolo no planeaban imponer responsabilidad individual para los crímenes de guerra cometidos bajo el derecho internacional y que violasen el Protocolo.

Se puede concluir que las disposiciones de los Convenios de 1949 o del Protocolo I en cuanto a violaciones graves no se aplican a un conflicto armado sin carácter internacional. Aun cuando se aceptara tal principio, sería bastante difícil desde el punto de vista legal mantener objetos de acusación contra individuos al ser las disposiciones de los Convenios de 1949 en materia de violaciones graves aplicables sólo si la violación concierne a una persona protegida. Para poder ser consideradas como persona protegidas, los heridos enfermos, náufragos, soldados y civiles deben ser de nacionalidad distinta a la del defensor.